

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра **географії та природознавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історична географія

Освітня програма «Географія»

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні
кафедри географії та природознавства
(протокол № 5 від “23”січня 2024 р.)

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	8
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	8
6. Ресурсне забезпечення	8
7. Контактна інформація	10
8. Політика навчальної дисципліни	11

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історична географія
Освітня програма	Географія
Спеціальність	Спеціальність 106 Географія
Галузь знань	10 Природничі науки
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Основна
Курс / семестр	2 / 4
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 24 год. Семінарські заняття – 36 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://ceeq.pnu.edu.ua/%d0%b2%d1%85%d1%96%d0%b4-2/

2. Опис дисципліни

Мета викладання курсу «Історична географія» - ознайомлення студентів із методологією історико-географічних досліджень, історією взаємин суспільства і природного середовища в екологічному аспекті, історією географічного пізнання світу, формуванням світової географічної думки.

Цілі вивчення навчальної дисципліни є: оволодіння теоретичними знаннями з дисципліни; вивчення основних концепцій історичної географії; вміння застосувати набуті теоретичні знання у практиці викладання географії у загальноосвітніх школах; здобуття навичок самостійного дослідження методологічної літератури з історичної географії; встановлення основних трендів історико-географічних досліджень; розуміння студентами основних трендів розвитку людського суспільства у взаємодії з природним середовищем; оволодіння знаннями про особливості регіонального розвитку України; вміння застосовувати в процесі досліджень аналітичні таблиці, діаграми, контурні карти, картограми, картосхеми, атласи, інформаційних продукти і ресурси мережі Інтернет, літературні джерела при

висвітленні історико-географічної проблематики.
Компетентності:
<p>К І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.</p> <p>ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.</p> <p>СК16. Здатність до організації пошуку способів виконання практичних завдань за зразком або алгоритмом.</p>
Програмні результати навчання:
<p>ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору.</p> <p>ПР05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.</p> <p>ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.</p> <p>ПР10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.</p> <p>ПР13. Розуміння обумовленості якості, рівня і способу життя людських спільнот особливостями просторової організації політичної, економічної, культурної та інших соціосфер.</p>

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	К-сть годин	Завдання
1.	Об'єкт та предмет дослідження історичної географії та її місце в системі наук.	Знати: 1. Актуальність історико-географічних досліджень. 2. Об'єкт вивчення історичної географії. 3. Визначення предмету досліджень історичної географії представниками історичної та географічної науки.	4	Питання тести

		<p>4. Місце ІГ в системі наук. Структура історичної дослідників у становленні та розвитку геоморфології.</p> <p>5. Сучасна геоморфологічна школа. Географії.</p> <p>6. Основні національні школи історичної географії.</p>		
2.	Методи історико-географічних досліджень (частина 1)	<p>Ознайомитись із сучасними методами:</p> <p>1. Група історико-фізико-географічних методів.</p> <p>2. Власні історичні методи.</p> <p>3. Топонімічні та ландшафтно-лексикологічні методи.</p> <p>4. Комплексний метод дослідження.</p>	4	Питання тести
3.	Методи історико-географічних досліджень (частина 2)	<p>Ознайомитись з наступними методами:</p> <p>1. Метод історико-географічних зрізів.</p> <p>2. Діахронічний метод в історико-географічних дослідженнях.</p> <p>3. Картографічний метод.</p> <p>4. Статистичний, кореляційний, регресійний, факторний, кластерний види аналізу, комп'ютерного моделювання.</p>	4	Питання тести
4.	Джерельна основа історичної географії України.	<p>Знати і вміти опрацьовувати такі джерела:</p> <p>1. Літературно-описові та політико-правові джерела.</p> <p>2. Статистичні джерела.</p> <p>3. Картографічні джерела.</p>	4	Питання тести

5.	Україна на старих картах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Карти античності. 2. Карти середніх віків. 3. Карти Нового часу. 4. Карти Новітнього часу. 	4	Питання тести
6.	Екологічні наслідки діяльності первісної людини.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Періодизація всесвітньої історії. 2. Взаємодія природного середовища і первісних общин. 3. Вплив кроманьйонської людини на екологічну систему Північної Америки. 4. Соціо-екологічна діяльність аборигенів Австралії. 5. Зміна природного середовища Африки під впливом людини. 6. Неолітична революція та її екологічні наслідки. 	6	Питання тести
7.	Природне середовище як чинник розвитку перших землеробських цивілізацій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості природокористування в епоху перших землеробських цивілізацій. 2. Регіональна історична географія Античного світу. 3. Закономірності розвитку ранніх людських цивілізацій в єдності з природою. 	4	Питання
8.	Людина і природа в Середньовіччі.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політична і військова діяльність середньовічної людини. 2. Політична карта середньовічної Європи. 3. Відтворення населення у Середньовіччі. 4. Трудова діяльність. Історико-географічні передумови господарського розвитку Європи. 5. Біосфера середньовічної Європи. 6. Особливості соціо-екологічної діяльності середньовічних європейців. 	4	Питання тести

		7. Малий Льодовиковий період.		
9.	Історична географія Нового часу. Передумови і наслідки Великих географічних відкриттів.	1. Передумови Великих географічних відкриттів. 2. Причини і наслідки воєн за колонії і торгівельне панування.	4	Питання тести
10.	Революційні трансформації в Європі і Україні 18-19 ст.	1. Демографічна революція. 2. Промислова революція. 3. Аграрна революція. 4. Політична революція. 5. Апогей колоніалізму.	6	Питання тести
11.	Передумови і наслідки I та II світової війни	1. Промисловість Європи напередодні I світової війни. 2. Загострення міжімперських протиріч. 3. Перебіг і наслідки I світової війни. 4. Міжвоєнний розвиток економіки. 5. Перебіг і наслідки II світової війни (геноцидальні, урбоцидальні практики, масові переміщення населення).	6	Питання тести
12.	Географія національно-визвольної боротьби українського народу в першій половині XX ст.	1. Географія боротьби за незалежність України: – бойові шляхи Українських Січових Стрільців, Української Галицької Армії; – географія основних подій та боїв на території України періоду Другої світової війни; – місце створення та бойових дій формувань ОУН–УПА. 2. Вплив світових воєн, голодоморів 1921, 1932–1933, 1946–1947 рр., сталінських репресій, депортацій населення з приєднаних у 1939–1940 років районів на чисельність, структура і розміщення населення України.	6	Питання тести

13.	Політична та соціально-економічна географія українських земель у воєнний та післявоєнний періоди	1. Формування державних кордонів УРСР у післявоєнний період. 2. Особливості колективного сільського господарства в Україні. 3. Радянська індустріалізація в Україні. 4. Радянська повоєнна урбанізація. 5. Зміни етнополітичного складу населення України в 20 столітті. 6. Наслідки політики русифікації України: етно-лінгвістична географія України. 7. Історико-географічні регіони України і сучасні геополітичні і державнополітичні проблеми.	4	Самостійна робота. Питання тести
-----	--	--	---	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	6
Семінарське заняття/Практичне заняття	27
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	7
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)

Види навчальної роботи	Номер навчального заняття (залежить від розподілу у розділі I)																			Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Лекції		1		1		1		1		1		1								8
Семінарські	3		3		3		3		3		3		1,5	1,5		3		3		27

3-тя																				
Самостійна р-та																			5	10
Індивідуальні завдання														5						5
Залік /Екзамен																			50	50
Всього за заняття	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	1,5	1,5	5	3	1,5	3	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Проектор, настінні карти, схеми
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бачинська О.А. Історична географія. Методичні вказівки. Одеса: ОНУ, 2021. 33 с. 2. Вульф Ерік Р. Європа і народи без історії / Ерік Р. Вульф/ Переклад з англійської Ігоря Пошивайла. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 535 с. 3. Гошко Ю. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV-XIX ст. / Юрій Гошко. – Київ: Наукова думка, 1991. – 252 с. 4. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Джерард Даймонд. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 488 с. 5. Дейвіс Н. Європа: Історія / Норман Дейвіс. – К.: Основи, 2001. – 1502 с. 6. Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року. К.: Наш формат, 2020. 928 с. 7. Дністрянський М. С. Вступ до історичної географії України: Цикл лекцій / Мирослав Степанович Дністрянський. – Львів, 2007. – 44 с. 8. Дністрянський М. С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій / Мирослав Степанович Дністрянський. – Львів: Світ, 1992. – 144 с. 9. Залізник Л. Походження українців: між наукою та ідеологією: Популярне видання / Леонід Залізник. – К.: Темпора, 2008. – 104 с. 10. Кінг Ч. Історія Чорного моря. К., 2011. 312 с. 11. Кислий О. Є. Демографічний вимір історії. – К.: Арістей, 2005. – 328 с. 12. Круль В.П. Ретроспективна географія з основами етногеографії: підручник / В.П. Круль. – Чернівці, 2017. – 375 с. 13. Круль В.П. Теорія і методологія географічної науки (ретроспективний огляд до 70-80-х рр. ХХ століття): навч. посібник / В.П. Круль. – Чернівці, 2018. – 344 с. 14. Кубійович В. Етнічні групи південно-західної України. – Весбаден, 1983. 15. Лабінська Г. Топоніміка : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 274 с. 16. Ле Ларуа Ладюрі Е. Коротка історія клімату: від середньовіччя до наших 	

- днів. Бесіди з Анушкою Васак. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 144 с.
- 17.Процюк Р. Назви населених пунктів / Роман Процюк. – б.м.і р.в. – 140 с.
 - 18.Сливка Р.Р. Історична географія: методичний посібник для студентів / Роман Радославович Сливка, Любов Василівна Сливка. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. – 160 с.
 - 19.Сливка Р.Р. Історико-географічний вимір міждержавних територіально-політичних суперечностей і конфліктів (2011-2021 рр.). Вісник ЧНУ. Серія географія. 2022. DOI: 10.13140/RG.2.2.11746.81602
 20. Сміл В. Енергія та історія цивілізації. Харків, 2020. 400 с.
 21. Сміт М. Міста. Перші 6000 років. К.: КМ-Букс, 2020. 272 с.
 - 22.Сосса Р. Історія картографування території України. Від найдавніших часів до 1920 р. – К., 2000.
 - 23.Стефанюк Г.В. Історична географія: опорні конспекти лекцій, глосарій, самостійна робота. Навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 032 «Історія та археологія». Івано-Франківськ, 2017. 133 с.
 - 24.Томенчук Б. Етнокультурні та етнополітичні процеси в східнокарпатському регіоні в умовах глобальних природно-кліматичних змін у Європі (неоліт – пізнє Середньовіччя). Карпати: людина, етнос, цивілізація. 2023. Вип. 9. С.-222 – 248.
 - 25.Фейген Б. Велике потепління: Зміна клімату та піднесення й гибель цивілізацій / Браян Фейген. – Київ: Ніка-Центр, 2013. – 272 с.
 - 26.Худаш М. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів / М.Худаш. – Львів, 2004. – 534 с.
 - 27.Шарловський А. Станиславів і Станиславівський повіт з поглядів історичного та історико-географічного / А.Шарловський. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2009. – 175 с.
 - 28.Щодра О. Історична географія України від найдавніших часів до кінця XVIII століття. Львів, 2016. 297 с.
 - 29.Cavallaro F., Perono Cacciafoco F., Tan Xuan Zh. Sequent Occurance and Toponymy in Singapore: The Diachronic and Synchronic Development of Urban Place Names. *Urban Science*, 2019, 3(3)(98). P. 1-18.
 - 30.Duffy P.G. Historical Geography, Rural / P.G. Duffy // *International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes (Vol. 4., pp. 136-145)*. Amsterdam: Elsevier.
 - 31.*Jornal of Historical Geography*. 2022. Volume 77.
 - 32.Golan A. Historical Geography, Urban / A. Golan // *International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes (Vol. 4., pp. 145-151)*. Amsterdam: Elsevier.
 - 33.Kučera Z. Historical geography between geography and historiography. *Klaudyán: internetový časopis pro historickougeografii a environmentální dějiny*, 2008, Vol.5, No.1, pp. 5–13.
 34. Lozynskyy, R., Slyvka, R., Pantyley, V., Braychevskyy, Y. The territorial exchange between Poland and the USSR in 1951: demographic development and settlement network transformation over a 70-year period. *Bulletin of*

<p>Geography. Socio-economic Series, 2023, 59, pp. 69–81.</p> <p>35. Winder G.M. Historical Geography / G.M. Winder // International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes (Vol. 4., pp. 151-157). Amsterdam: Elsevier.</p> <p>36. Powell J.M. Historical Geography / Evolution of / J.M. Powell // International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes (Vol. 4., pp. 158-162). Amsterdam: Elsevier.</p>
--

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра географії та природознавства, вул. Галицька 201, кабінет 206, сайт: https://kgip.pnu.edu.ua/op-magistr-014-07/навчальний-план_середня-освіта_геогра-2/ електронна адреса: kgp@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	доц. Сливка Роман Радославович
Контактна інформація викладача	slyvkaromanrad@gmail.com

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.</p> <p>Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали.</p> <p>За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, академічний обмін, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.</p> <p>Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).</p> <p>Мобільні пристрої дозволяється</p>
--------------------------	--

	використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття та здачі тестів у аудиторії. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час тестувань, екзамену чи практичних робіт.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання пропусків занять відбувається кожного понеділка в 17.00 онлайн
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Зниження балу на 20 %
Невідповідна поведінка під час заняття	Зниження балу на 0,5
Додаткові бали	Участь в наукових екскурсіях – 5 балів

Викладач _____